

Ivan Langerholz:

Šola lepega vedenja.

1. D o m a.

(Nadaljevanje.)

Da še nismo pri kraju! Kakor ni prav, če delate pri bolniku ropot, tako se sploh ne spodobi, da butajo otroci s hišnimi vrati, da se kar hiša stresa. Kdo vas bo pa poslušal! Če stanuje v eni hiši več družin, kakor n. pr. po mestih, je tako butanje pravcata nadloga za celo hišo. Vrhutega pa še škodo delate. Zapomnite si: Vrata morate vedno mirno odpirati in zapirati! — No, poglejmo zdaj še v par hiš!

V Petrinovi hiši pa najdemo vse stene znotraj in zunaj popisane in pomazane. To je znamenje, da so tukaj doma šolarji in sicer šolarji-mazači. Ali veste, kako pravi znani slovenski pregovor? »Kjer se osel povalja, tam dlako pusti.« Lepo je, če se radi učite pisanja in risanja, a za to porabite tablico in zvezek, ne pa hišnih sten.

Morebiti hiša še vaša ni? Kaj bo pa gospodar rekel? Vaše starše bo okregal, vaši starši bodo morali znabiti najeti celo zidarja, da bo stene pobelil; morda celo slikarja, da bo sobe preslikal. Pa drago ga bodo morali plačati. Vi torej kradete na ta način staršem denar iz žepa. Ali je to prav?

Ker smo že pri tatvini, naj pa še nekaj povemo. Dobnikarjev Andrejec je ukradel doma celo klobaso, enkrat pa že nekaj denarja. Kako je to grdo! Otroci — pa tatovi! Kdo mara za takega otroka? Domačim dela sramoto, drugi ljudje se ga pa boje. Kaj pa pravi o takem otroku angel-varih, kaj pa ljubi Bog v nebesih?

»Kar ni tvoje, to je kača,« so dejali stari ljudje.

Pri Tomaževih pa ne morejo imeti poslov, pa samo zaradi otrok ne. Z umazanimi nogami skačejo ti otroci po stolih, po klopeh, celo po mizi. Pa kako se vode bojé! Prav taki so včasih, da bi jih lahko postavil vranam za strašilo.

Snaga je draga Bogu in ljudem. Snaga je pol zdravja in pol življenja. Snažen, čedno umit in čedno oblečen otrok je ljubezniv, četudi je zakrpan. Velikokrat je pa tudi to res: Kakor za telo, taka je tudi njegova skrb za dušo. V umazanem telesu je navadno doma s hudobijami umazana duša.

Če gre človek po svetu, marsikaj vidi. Obiskali smo tudi mi nekaj hiš, videli marsikaj dobrega, pa tudi marsikaj slabega.

Kar ste videli dobrega, tega se, otroci, oprimate! Pa tudi slabosti nas marsičesa uče, zlasti tega, kakšni ne smemo biti. Kjer ste torej kaj slabega videli, sklenite: Tat, umazanec, prepirljivec, nevljudnež pa res nočem biti!

Vaš gospod učitelj bo z vami zadovoljen in vas bo celó vesel, če boste pošteni, snažni, krotki, vljudni. To njegovo veselje bo tudi en del vašega plačila na zemlji. Ljudje vas bodo pa tudi radi imeli, zlasti starši. To bo zopet en del vašega plačila za lepo vedenje na zemlji. Najlepši del plačila vas pa čaka seveda pri Bogu.

[2. [Na poti.

Poglejmo zdaj, kako se vedejo otroci takrat in tam, kjer mislijo, da jih nihče ne vidi: na potu v šolo, v cerkev ali kamorkoli.

Kosov Matijec se drži doma kakor svetnik, po potu se pa drzne kaditi, da pokaže svojo razposa-

jenost; kolne, da kaže s tem svoj pogum; enkrat se je celo upijanal. Ali je to lepo? Tako vedenje je hinavsko. Doma dober, na potu pa — tak! Pa tudi škodljivo je tako vedenje. Kajenje je zdravju jako škodljivo, pijača pa ravnotako. Kje pa Kosov fant dobi denar? Skoro gotovo ga kje skrivaj vzame: to je pa greh. Pa kletvina! Z njo kažeš ti svoj pogum. Veliko več poguma pokažeš, če preмагаš svojo strast, svojo jezo, svoje hudo nagnenje, kakor pa, če preklinjaš. Samegasebe premagati, to je največja zmagá, in za to je treba precej več poguma ko za kletev.

Gospod učitelj so bili nekega dne silno nevoljni. Zakaj pač? Neki tujec jim je povedal, da ga otroci niso nič pozdravili v vasi, nekaj jih je celo vpilo nad tujcem, in drugi so se mu od strani posmehovali. Malo poprej je pa tožila uboga begunka, da so lučali otroci kamenje za njo, da so jo zmerjali in ji dajali grde priimke.

Gospoda učitelja je bilo sram.

Vemo, da stori vsak gospod učitelj in vsaka gospodična učiteljica v šoli svojo dolžnost in vam povedó, kako se morate vesti. Vemo tudi, da v šoli resno obetate, da bodete vse tako storili, kakor so vas vzgojitelji vaši naučili. Ko pa šola mine, pa vse radi pozabite — prebudi se stari neotesanec in si misli: »Saj me nihče ne vidi!« Pa ste taki, da je poštenega človeka sram, da je vaš učitelj.

Saj veste: lepo pozdravite na poti vsakega človeka!

Dečki se pri pozdravu navadno odkrijete. Seveda ni dovolj, da klobuk samo malo privzdigneš; popolnoma se moraš odkriti. Saj se ti ne bo glava tako naglo prehladila.

Deklice se navadno samo z glavo nalahko priklonite.

Pri pozdravu pa izgovorite navadno tudi par kratkih besedi v pozdrav.

»Dobro jutro!« — »Dober dan!« — »Dober večer!«

Če hočete pri pozdravu tudi za svojo dušo malo poskrbeti, pa recite: »Hvaljen Jezus!« Duhovnika pa le vsakega pozdravite s temi besedami: »Hvaljen Jezus!« In odkrijte se hkrati.

Pozdravite pa vsakega človeka dva ali tri korake prej, preden greste mimo njega, zato, da vam lahko na vaš pozdrav odzdravi. Če pa koga prehitíš, ga pa ne pozdravljaj za hrbtom! Kadar ga dohitiš, da te že lahko vidi, takrat šele pozdravi!

Če kakega človeka nič ne pozdraviš — kar seveda ni lepo — ga pa vsaj pusti pri miru. Ne vpij nad njim, ne posmehuj se mu, ne obkladaj ga s primki, ne meči za njim kamenja! Le sirovina brez srca dela tako.

Še nekaj! Brnotov oče so mi oni dan potožili, da hočejo narediti šolski otroci čez njih njivo pot, po košeninah in po travnikih pa da kamenje mečejo...

No, ta je pa zopet lepa! Kaj bi vi rekli, če bi kdo po vaših njivah hodil? Kar hočeš, da ti drugi ne bodo storili, tudi ti drugim ne stori! Ali nič več ne veste, kako vam je v vojnih letih trda pela za ta ljubi kruh? Sedaj bi pa že spet radi žito v tla mendrali? Kamenje pa pustite lepo tam, kjer je potrebno, na poti ali na cesti. Kosci brez kamenja veliko lažje opravijo.

Kaj rado se tudi zgodi, kar mi je Modrinov Polde povedal. Čisto mirno je šel v šolo — saj ga vsa vas pozna, da je miren in bojazljiv otrok. Pa ga je Koštrunov Jože, ki hodi v dopoldanjo šolo, pahnil

v stran in ga še pretepel povrhu. Tudi Dobravčeva Ivanka se je prijokala nedavno v šolo in tožila, da je Polde ne pusti pri miru. Kaj pa to — ?

Polde! Polde! Pa tudi vsi drugi taki Poldeti-pretepači, poslušajte! Po potu v šolo pretepati se, je grdo; nespodobno, če par otrok ne more iti po potu brez boja. Napadati pa mlajše in slabejše in jih pretepati, suvati ali karkoli hudega jim storiti, je pa še grje. Če si res močan fant, pa doma pomagaj čvrsto očetu pri delu. Svojo sirovost in neotesanost boš znabiti kmalu obžaloval; da si pa očetu pomagal, pa nikoli.

Marsikje vidimo po zimi tudi sneg popisano z neumnimi besedami. Ograje ob potih in cestah so tudi popisane z raznovrstnimi svinčniki. Samo oddaleč je treba pogledati pisavo, pa človek takoj ve: to je pisava učencev in učenk. Ti delajo take nerodne črke, kakor bi kdo pisal s polenom. Če pa človek take pisarije pogleda od blizu — moj Bog, kakšne grdobije razodevajo včasih te nerodne čačke!

»Takšen deček šele, pa že tak grešnik!« je dejal enkrat neki svet mož o take vrste hudobnežih.

Ko so otroci nekoč pozdravljali ljubega Jezusa, slovesno jezdečega v Jeruzalem, farizejem to ni bilo všeč. Rekli so Gospodu, naj jim ukaže, da molče. Dobri Jezus je pa rekel: »Povem vam, da bo kamenje govorilo, če bodo ti molčali.«

To je bilo takrat! Dandanes pa kamenje in zidovje in še sneg marsikje govori o hudobiji otrok.

(Nadaljevanje.)

Umetnik.